

Kirjallisuutta

A. J. Sjögrenin omaelämäkerta

A. J. SJÖGREN Tutkijan tieni. Käsikirjoituksesta suomentanut *Aulis J. Joki*. Helsinki 1955. XXIII, 263 s. Suom. Kirj. Seura.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura päätti jo v. 1907 julkaista A. J. Sjögrenin omanelämäkerran suomeksi. Kääntäjänkin oli tiedossa, mutta syystä tai toisesta työ ei päässyt alkua pitemmälle. Kun vuoden 1955 alussa muistettiin Sjögrenin kuoleman satavuotispäivää, sattui unohdettu päätös pujahamaan esille, ja nyt seuran toimelias sihteeri toteutti edellisten sukupolvien lupauksen. Uusi suomentajakin, toht. Aulis J. Joki suoritti työnsä ripeästi.

Alkuperäinen ruotsinkielinen käsikirjoitus on Suom. Kirj. Seuran hallussa, ja sillä on tallessa myös Aug. Ahlqvistin siitä tekemä jäljennös. Hänellä oli näet aikomus kirjoittaa Sjögrenistä »laveampi elämäkertomus», jonka alku ilmestyi Kielettäressä, mutta tämän aikakauslehden sammuttua Sjögren on nykyaikaan saakka jäänyt vaille ansaitsemaansa yksityiskohtaista elämäkertaa.

Sen vuoksi Sjögrenin omanelämäkerran ilmestyminen on huomattava tapaus historiallisessa kirjallisuudessamme. Ja ennen kaikkea kieli-tieteen tutkijat saavat tutustua ainoalaatuiseen filologin elämäankaareen. Julkaistu teos on muuten rinnastettavissa A. I. Arvidssonin vastaavanlaisen esityksen suomennokseen (Suomalaisuuden syntysanoja III/1909). Jälkimmäisen kerronta on mutkatonta minä-tyyliä, Sjögren sen sijaan tavoittelee kypsyyden tiedemiehen objektiivisuutta kuvaillessaan elämän-

vaiheitaan 3:nneen persoonan nimissä.

Suomentaja on kirjoittanut teokseen esipuheen, jossa hahmotellaan sattuvasti Sjögrenin merkitystä, hänen kiintymystään tieteisiin ja hänen suuria tieteellisiä saavutuksiaan. Elämäkerta päättyy v:n 1845 alkupuolelle. Suomentaja kiinnittää huomiota siihen, että Sjögren sivuuttaa esityksessään esim. ajan valtiolliset tapahtumat ja suomalaiskansalliset ilmiöt. Syynä siihen toht. Joki arvelee olevan ennen kaikkea varovaisuuden. Mutta yhtenä syynä on varmaan ollut sekin, että Sjögren kotimaansa rajojen ulkopuolella asuessaan ei saattanut olla selvillä esim. Suomen kansallisesta herätyksestä ja jäi vieraaksi ajan suomalaiselle hengelle. Loviisan ja Porvoon koulut olivat hänestä tehneet ruotsin kielen taitoisen — suomea Sjögren ei kirjoittaessaan käyttänyt. Loitontumista omasta äidinkielisestä sivistyspiiristä kuvannee sekin, että hän Pietarissa kuului perheineen ruotsalaiseen seurakuntaan.

Sjögrenin tyyli on yleensä kuivakiskoista, pitkää ja paikka paikoin hieman väsyttävää, mutta mielenkiintoa teoksesta ei puutu, vaikka tekijän raha-asiat ja eräiden henkilökohtaisten vaikeuksien kuvailu tuntuvat suhteettoman laveilta.

Suomennos on kauttaaltaan luisitavaa ja taitavaa. Suomentaja on varustanut teoksen alaviittauksin. Ne ovat lukijalle tervetulleet, mutta niitä saattaisi olla enemmänkin; esim. s.

9 olisi voitu lisätä A. Mali[nieme]n tutkielma I. I. Ståhlbergista (Hist. Aikak. 1921). Gubanitsan suomalainen nimi on Kupanitsa. Pastorsanaa ei voida kaikkialla »suomentaa» pastoriksi (esim. s. 22, 58), sillä niissä kohdin tarkoitetaan 1800-luvun alkupuoliskolla seurakunnan esimiestä eli kirkkoherraa (viimeksi mainittu nimi tulee virallisesti käytäntöön vastaa vuosisadanvaihteen aikana), silloin oli myös arvonimenä varakirkko-

herra (ruots. vicepastor, s. 141). Herderin julkaisema »Adrastea» (s. VIII) oli aikakauskirja (Zeitschrift). Painovirheitä lienevät s. 112 Petrozavodsk (pro: Petrozavodsk), s. 102 Serdopol (pro: Serdobol').

Kiitosmaininnan suomentaja ansaitsee laatimastaan selvästä kronologisesta sisällysluettelosta. Pahitteeksi ei olisi ollut henkilönnimienkään hakemisto.

S. HNEN